

Gevleide loting

In deze rubriek legt Campuskrant allerlei vragen - van technische, socio-economische, politieke, ethische en filosofische aard - voor aan een denktank van Bijzonder Wijze Mannen en Vrouwen van de K.U.Leuven. Aarzel niet om ook uw vragen en problemen op te sturen naar De Denktank, Campuskrant, Oude Markt 13, Leuven.

Ook onder het Campuskrant-lezerspubliek bevinden zich blijkbaar heel wat voetbalfans, zo bleek uit onze brievenbus de afgelopen week: "Wat vindt De Denktank van de loting die onze Rode Duivels voor het komende Wereldkampioenschap voetbal te beurt viel?", wil bijvoorbeeld oud-Sportkotstudent Eugene Vanderstichele graag weten.

We weten wel: deze vraag betreft een triviaal spelletje als voetbal, maar als wetenschappers hebben wij de plicht ons licht over alle mogelijke levensvragen te laten schijnen, zelfs deze. En dus buigt De Denktank zich hierbij over deze populaire kwestie, ook al omdat de Campuskrant-redactie geheel toevallig op de Oude Markt gevestigd is. Voortgaande op gebeurtenissen tijdens vorige WK's weten wij dus uit ervaring dat de soms dramatische gevolgen van zulke lotingen vaak pal voor onze kantoordeuren te ondervinden zijn.

Ergo: de gehele Denktank zat hier ten kantore aan de buis gekluisterd toen onlangs ergens in het Verre Oosten de loting voor het WK van volgend jaar in Korea en Japan plaatsvond. Achteraf waren de meningen unaniem: een ronduit fascinerend spektakel, want een groep volwassen mensen slaagde erin meer dan twee uur te doen over de helse opdracht bij lottrekking 32 landen in acht groepen van vier te verdelen. Wereldwijd rechtstreeks in

kleur uitgezonden, voor meer dan een miljard kijkers!

Wij wetenschappers - en zeker de statistici onder ons - zouden dan zeggen: neem een pot met 32 balletjes, zoek een onschuldige kinderhand of een degelijk functionerende lottomachine en trek. Niet zo echter de Wereldvoetbald FIFA, die een aantal kleine randvoorwaarden had bedacht om alles volkomen eerlijk te laten verlopen.

Voor zover we het allemaal begrepen vatten we hier even kort de principes samen:

- 1) Er waren acht reekshoofden die niet tegen elkaar mochten spelen
- 2) Er mochten maximum twee Europese landen in elke groep zitten
- 3) Rusland mocht niet tegen China spelen
- 4) China wilde niet in Japan voetballen
- 5) Argentinië wilde per se Engeland aftroeven
- 6) De interessante wedstrijden dienen zich af te spelen in een stadion vlakbij een goed restaurant, waar de bondsbobo's vooraf lekker kunnen tafelen.
- 7) Die schooiers van Afrikaanse landen en Costa Rica mogen al blij zijn dat ze van de FIFA mogen meedoen. Zij voetballen dus in de groep en in de stadions die wij wel zullen bepalen.

Daarbij kwam ook nog de aloude regel dat Duitsland, Japan en Italië sinds het einde van WO II nooit meer in

één en dezelfde groep mogen zitten, waar inderdaad misschien wel wat voor te zeggen valt.

Het uiteindelijke geheel - twaalf bokalen met evenveel en tot bewijs van het tegendeel verder volstrekt onschuldige handen - viel volgens de FIFA dan ook onder de zeer toepasselijke noemer van de *Geleide Loting*.

Wij willen er iets kostbaars onder verwedden dat Louis Tobback of Rik Daems maar al te graag eens een gelijkaardige Geleide Gemeenteraadsverkiezing hier in het Leuvense zouden meemaken. Zelf kennen we trouwens heel wat studenten die ook graag eens Lichtjes In De Positieve Zin Geleide Examens hadden afgelegd.

Maar terug naar het WK voetbal, want om al de randvoorwaarden van deze Geleide Loting goed tot elke kijker waar ook ter wereld te laten doordringen, had men ook een show bedacht waarbij na elk Geleid Getrokken Balletje een Oosters folkloristisch-muzikaal gezelschap iedereen mocht vermaken. Kortom: twee uur na het begin van de uitzending wisten wij al wel tegen wie België volgend jaar zeker niet mocht voetballen. Wie nu wel in onze groep zat, konden wij helaas nog niet achterhalen, en die arme VRT-commentator Stef Wynants ergens ter hoogte van Seoel nog veel minder.

Gelukkig hebben wij het de volgende dag in de krant vernomen: onze tegenstanders volgende zomer heten Japan, Rusland en Tunesië. Volgens onze Denktank-sportspecialisten is uit deze loting maar één conclusie te trekken: mits de FIFA ook het principe van de Geleide Arbitrage of het Geleide Uitslagenbord invoert, behoort België zeker en vast tot de outsiders voor de wereldtitel. Onze burencafébazen op de Oude Markt mogen de extra vaten wat ons betreft nu dus al beginnen bestellen.

Namens De Denktank, Prof. R. Van de Weyer (hoofd Werkgroep Statistische Sportethiek) en G. Op de Beeck (secretaris-klerk)

ONDERZOEK

| | | | | | | | | | | | | | |

Geboortebeperving in een provinciestad, jaren 1850 - 1900

Van uitstel kwam afstel

Karla Venken

Op 11 december promoveerde **Jan Van Bavel**, Faculteit Sociale Wetenschappen, op een doctoraat over 'De mogelijke reproductie en sociale evolutie: geboortebeperving in Leuven 1846-1910'. Campuskrant legt graag z'n oor te luisteren als het over human interest gaat, zelfs al leefden de mensen in kwestie lang geleden.

Van Bavel vat voor ons samen dat zijn studie twee gerelateerde vragen behandelt: welke vormen nam geboortebeperving aan tijdens de Europese vruchtbaarheidstransitie - dat is de overgang van gematigd hoge naar lage vruchtbaarheid - en hoe hebben die zich maatschappelijk verspreid?

"Tot het midden van de 18de eeuw hielden in Europa de geboortecijfers en sterftcijfers elkaar in evenwicht, bij een hoge vruchtbaarheid. Er waren wel scherpe fluctuaties in de sterftcijfers, periodes van *crisissterfte*, maar de hoge vruchtbaarheid compenseerde dat. Vanaf 1850 daalde de crisissterfte opvallend, en daardoor ook het sterftcijfer, maar de vruchtbaarheid bleef hoog. In heel Europa nam de bevolking toe -

behalve in Frankrijk. Daar evolueerden de geboortecijfers mee met het dalende sterftcijfer. Pas vanaf de jaren 1870 begon in de rest van Europa de vruchtbaarheid te dalen. Om, na de babyboom van de jaren 1950 en 1960, het lage niveau van de sterfte te bereiken. Hoe heeft die transitie van gematigd hoge naar lagere vruchtbaarheid zich voltrokken? In onderzoek daarnaar was tot dusver vooral het zogenaamde *afstel* of *stopping behaviour* bestudeerd."

Die Fransen toch

Geboortebeperving of vruchtbaarheidscontrole in het huwelijk gebeurt grofweg op twee manieren: enerzijds door het vroegtijdig stoppen met verdere voortplanting, *afstel* genoemd, en anderzijds door verlenging van de duur tussen opeenvolgende geboorten, *uitstel* of *spacing of birth behaviour* genoemd.

"Controle door uitstel is methodologisch lastiger om te onderzoeken, het vraagt zeer gedetailleerde gegevens. Het is moeilijk om op basis van bevolkingsgegevens te achterhalen of de verlenging van de intervallen tussen twee opeenvolgende geboortes op gecontroleerde en dus ook gewens-

te wijze gebeurde. Voor mijn studie heb ik gegevens verzameld over de *reproductieve levensloop* van drie generaties echtparen in Leuven, in de tweede helft van de 19de eeuw."

De periode 1846-1910, om precies te zijn. Leuven bleek als Belgische provinciestad model te kunnen staan voor de transitie van hoge naar lage vruchtbaarheid in Europa. Uit statistische gegevens die louter handelden over beroep, samenstelling van het gezin, sterfte en geboorte, huwelijk en migratie enzovoort, kon Van Bavel enkele bijzondere conclusies trekken. Bijvoorbeeld dat echtparen ook vóór de transitie hun vruchtbaarheid al controleerden door uitstelgedrag. Deze vaststelling ontkracht de veronderstelling dat de transitie een overgang was van *natuurlijke* naar *gecontroleerde* vruchtbaarheid. Uit het onderzoek van Van Bavel blijkt dat net de introductie van *afstel*, of vroegtijdig stoppen met voortplanting, rond 1850 bepalend is geweest voor de daling van de vruchtbaarheid.

Hoe dit nieuw *reproductief gedrag* of geboortebeperving zich in de samenleving verspreidde en veralgemeende, werd ook nog niet eerder historisch-demografisch onderzocht in een Europese context. Uit de wetenschappelijke literatuur distilleerde Van Bavel een aantal hypothesen in verband met de maatschappelijke verspreiding van innovaties, en toetste die aan de Leuvense gegevens. Hij kwam tot een verband tussen sociale rang en woonbuurt enerzijds, en afstel anderzijds.

"De aanwezigheid van Franstaligen in de Brabantse stad bevorderde duidelijk de verspreiding van het nieuwe reproductieve gedrag - afstel als vorm van geboortebeperving. In alle sociale klassen is er die invloed van Franstaligen op niet-

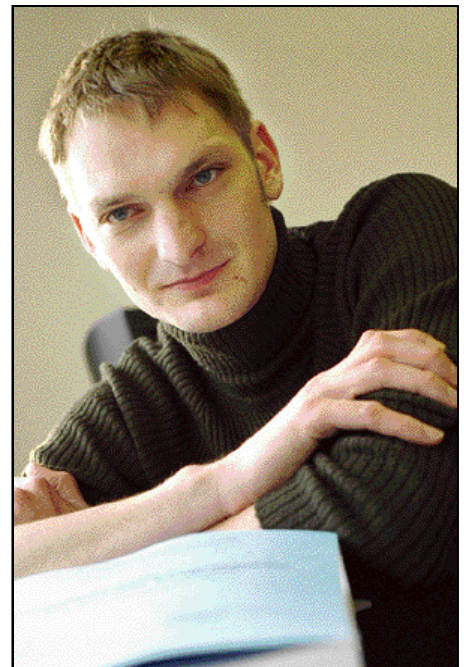

foto: Rob Stevens

Franstaligen. Eerst onder de burgerij, dan bij de middenklasse en als laatste onder de arbeidersbevolking. Waarom de Franstaligen? Waarom was het naburige Frankrijk demografisch een uitzondering in Europa? De transitie naar een lagere vruchtbaarheid gebeurde daar al kort na de *Franse Revolutie*. Dat was niet alleen een politieke revolutie, maar ook een culturele, die onder meer nieuwe opvattingen en normen inzake kinderen en gezinsgrootte ingang deed vinden."

"Dit is een statistisch onderzoek van droge demografische gegevens. Ik kan daaruit niet afleiden om welke concrete vormen van geboortebeperving het ging, onthouding of coïtus interruptus bijvoorbeeld. Dat soort kwalitatief onderzoek zou mijn studie zeker kunnen aanvullen, om een volledig beeld te krijgen van die vruchtbaarheidstransitie."

